

Warszawa, 12 września 2016 r.

**Sprawozdanie dla Przewodniczącego Komitetu do Spraw Europejskich
z działalności Zespołu roboczego ds. koordynacji wdrażania Strategii Unii Europejskiej
dla regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB) w Polsce w 2015 r.¹**

W rok 2015 r. wkroczyliśmy z procedurą przeglądu Planu Działania SUERMB uruchomioną w 2014 r. z inicjatywy KE. Zakończyła się ona przyjęciem w czerwcu 2015 r. nowej wersji Planu Działania. Funkcjonujące od lutego 2013 r. trzy główne cele SUERMB: ochrona morza, poprawa połączeń w regionie i wzrost dobrobytu, od czerwca 2015 r. realizowane są w ramach 13 Obszarów Tematycznych (Policy Areas) i 4 Działań Horyzontalnych (Horizontal Actions).

W ramach działalności Narodowego Koordynatora ds. SUERMB (NK)² najważniejszym wyzwaniem w 2015 r. było przygotowanie i przeprowadzenie pierwszej części przewodnictwa Polski w gronie NK³ (od lipca 2015 r.). Z tego względu konieczne było czasowe zawieszenie organizacji spotkań Zespołu roboczego ds. koordynacji wdrażania SUERMB w Polsce.

Polska prezydencja w gronie NK SUERMB, przejęta po półrocznej łotewskiej, była pierwszą, która zaproponowała autorską agendę i program. Po raz pierwszy sprawowanie funkcji Przewodniczącego w gronie NK zaplanowane zostało na 12 miesięcy (dotychczas 6).

Kontynuowano kontakty międzyresortowe ws. SUERMB. Dalszej intensyfikacji uległa współpraca MSZ i Ministerstwa Rozwoju⁴. Sprzyjały temu prace nad przewodnictwem Polski w gronie NK, a także rosnące powiązania SUERMB z programami Europejskiej Współpracy Terytorialnej i Polityki Spójności na l. 2014-2020, a zwłaszcza z Programem Interreg Region Morza Bałtyckiego. MR było także zaangażowane w dyskusje dot. możliwości praktycznej realizacji funkcjonującego od dawna postulatu lepszego powiązania wdrażania SUERMB z programami operacyjnymi EFSI.

Utworzono zintegrowaną stronę internetową poświęconą kwestiom bałtyckim, w tym SUERMB www.baltyk.msz.gov.pl.

Polska powinna pozostać aktywnym partnerem w SUERMB i umiejętnie zdyskontować aktywne przewodnictwo w Radzie Państw Morza Bałtyckiego i SUERMB. Obecność polskich

¹ Zgodnie z par. 6 pkt. 5 Regulaminu Pracy Zespołu roboczego do spraw koordynacji wdrażania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego w Polsce z 18.11.2011 r. Narodowy Punkt Kontaktowy/Narodowy Koordynator ds. SUERMB sporządza projekt rocznego sprawozdania z prac Zespołu dla Przewodniczącego Komitetu do Spraw Europejskich.

² Umiejscowiony w Departamencie Polityki Europejskiej MSZ.

³ Przewodnictwu w SUERMB towarzyszyła także prezydencja Polski w Radzie Państw Morza Bałtyckiego.

⁴ Wcześniej Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

podmiotów w większości nowych projektów flagowych SUERMB potwierdza rosnące zaangażowanie w SUERMB⁵. W przyszłości instytucje pełniące obecnie rolę partnera będą mogły stać się liderami projektów. Powinniśmy także umiejętnie wykorzystać planowaną intensyfikację działań komunikacyjnych dot. SUERMB z wykorzystaniem środków Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego.

Spis treści:

1. Rozwój SUE RMB w 2015 r.
2. Wydarzenia z udziałem Narodowego Koordynatora (NK) w I poł. 2015 r.
3. Przewodnictwo Polski w gronie Narodowych Koordynatorów ds. SUERMB (I część od lipca do grudnia 2015 r.)
4. Realizacja SUERMB w programach operacyjnych
5. Zaangażowanie wybranych instytucji w SUERMB
6. Wnioski

1. Rozwój SUERMB w 2015 r.

Nowy Plan Działania SUERMB

Jeszcze w 2014 r. w dokumencie roboczym *Discussion Paper* Komisja Europejska (KE) zaproponowała ograniczenie liczby Obszarów Priorytetowych (OP) i Działań Horyzontalnych (DH) w Planie Działania SUERMB. Jej zdaniem byłaby to recepta na zbytnie rozpraszanie działań w ramach SUERMB. KE zaproponowała podział OP i DH na tzw. 'core', czyli podstawowe/główne oraz tzw. 'enabling', czyli wspierające. Obszary o charakterze 'enabling' miały docelowo pozostać w SUERMB, jednak istniały obawy ograniczenia wsparcia dla realizacji ich działań⁶.

25.02.2015 r. w Rydze⁷ odbyło się spotkanie Narodowych Punktów Kontaktowych ds. Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego, podczas którego KE, pod wpływem argumentacji NPK⁸, głównie z PL, FI i EE, zrezygnowała z podziału Obszarów Priorytetowych i Działań Horyzontalnych na 'core' i 'enabling', podkreślając jednocześnie konieczność koncentracji na konkretnych działaniach w ramach poszczególnych OP i DH. W efekcie wszystkie dotychczasowe Obszary Priorytetowe i Działania Horyzontalne utrzymały dotychczasowy, równy status w SUERMB.

⁵ Polska **przewodniczy w 10 projektach flagowych** (na 111 projektów w Planie Działania – w kilku projektach instytucje prowadzą przewodnictwo wspólnie). Jest to 9% wszystkich projektów. **Ogółem Polska uczestniczy w 75 projektach na 111**, czyli w blisko 68% projektów (*stan na sierpień 2016 r.*).

⁶ Obszarem zaproponowanym do grupy 'enabling' był m.in. współkoordynowany przez PL OP Kultura.

⁷ W I poł. 2015 r. funkcję Przewodniczącego w gronie Narodowych Koordynatorów sprawowała Łotwa (równoległa prezydencja w Radzie UE).

⁸ Argumenty NPK: ustalone cele ogólne i szczegółowe SUERMB – objectives i sub-objectives, które nadal obowiązują, rozczarowanie i frustracja podmiotów zaangażowanych w SUERMB, możliwość wykruszenia się tych, którzy utrzymują imponującą aktywność; brak obiektywnych kryteriów podziału, brak wyraźnego uzasadnienia na wprowadzenie podziału, argumenty merytoryczne interesariuszy.

Obszary Priorytetowe (Priority Areas) zostały przemianowane na **Obszary Tematyczne (Policy Areas)**. Liderzy Działań Horyzontalnych (Horizontal Action Leaders - HALs) zostali przemianowani na **Koordynatorów Działań Horyzontalnych (Horizontal Action Coordinators – HACs)**. Narodowe Punkty Kontaktowe (National Contact Points – NCP) zostały przemianowane na **Narodowych Koordynatorów (National Coordinators)**⁹.

KE zaproponowała umieszczenie w nowej wersji Planu Działania odrębnego rozdziału podkreślającego znaczenie współpracy w regionie z wykorzystaniem innych formatów regionalnych, takich jak m.in. Rada Państw Morza Bałtyckiego, Wymiar Północny, Nordycka Rada Ministrów, co spotkało się z poparciem Narodowych Koordynatorów (NK).

Przedmiotem spotkania NK i KE była także koncepcja uproszczenia procedury uzyskiwania statusu projektu flagowego Strategii. NK poparli propozycję KE upraszczającą i przyspieszającą ścieżkę otrzymania statusu projektu flagowego SUERMB (Flagship). Decyzja o przyznaniu takiego statusu podejmowana byłaby na szczeblu Narodowych Koordynatorów ds. SUERMB, w miejsce dotychczasowej praktyki akceptowania Projektów Flagowych przez Grupę Wysokiego Szczebla ds. strategii makroregionalnych (High Level Group on Macro-regional Strategies).

Ostateczne przyjęcie Planu Działania SUERMB w gronie NK, po trwającym kilka miesięcy procesie aktualizacji z udziałem Koordynatorów Obszarów Tematycznych (PACs) i Działań Horyzontalnych (HACs), **nastąpiło podczas spotkania NK 2.06.2015 r. w Brukseli.**

Nowy Plan Działania przyjęty był bez zastrzeżeń. Zgłoszono jedynie kilka poprawek technicznych. W dyskusji wszystkie państwa SUERMB wyraziły uznanie dla sprawnie przeprowadzonego procesu uzgodnieniowego, który wymagał znacznego wysiłku ze strony PACs/HACs, KE oraz NK. Przeważały opinie, że rewizja możliwa była w tak krótkim czasie dzięki coraz lepiej zorganizowanej sieci konsultacyjnej angażującej grupy sterujące w poszczególnych Obszarach Tematycznych (OT) i Działaniach Horyzontalnych (DH). Jedynie Dania wyraziła pewne rozczarowanie, że nie udało się w większym stopniu ograniczyć liczby OT i DH.

W wyniku rewizji uzyskano nowy, bardziej skoncentrowany Plan Działania. Liczbę OT ograniczono z 17 do 13, zaś DH z 5 do 4. Dopracowano ambicje i plany zawarte w poszczególnych OT i DH (mają być łatwiejsze do zidentyfikowania, realistyczne i możliwe do wdrożenia w konkretnym horyzoncie czasowym), uproszczono procedurę przyznawania statusu projektu flagowego (Flagship) – nie jest już konieczna akceptacja Grupy Wysokiego Szczebla ds. strategii makroregionalnych, a jedynie NK (projekty flagowe będą zamieszczane w aneksie do Planu Działania), rozbudowano rozdział poświęcony pozostałym formatom współpracy w regionie.

Nowy Plan Działania dostępny jest pod adresem: <http://www.balticsea-region.eu/communication/news/590704-updated-eusbsr-action-plan>.

⁹ Przejście do nazwy Narodowi Koordynatorzy odbyło się na wniosek KE i miało symbolizować większe zaangażowanie państw członkowskich.

Przy okazji rewizji NK zaakceptowali kilkadziesiąt nowych projektów flagowych zgłoszonych przez PACs i HACs. Na uwagę zasługuje fakt, że w znakomitej większości z nich zaangażowane są polskie podmioty¹⁰.

Po politycznej akceptacji nowego Planu Działania podczas VI Dorocznego Forum SUERMB w Jurmali na Łotwie 15-16.06.2015 r., funkcjonują następujące Obszary Tematyczne i Działania Horyzontalne:

Obszary Tematyczne (Policy Areas):

- PA BIOECONOMY: Polityka w zakresie bioekonomii: rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo (dawne PA Agri z dołączoną biogospodarką z HA Sustainable development, a także PA Bio)
- PA CULTURE: Polityka w zakresie kultury: kultura i sektory kreatywne
- PA EDUCATION: Polityka w zakresie edukacji: edukacja, badania, potencjał zatrudnienia
- PA ENERGY BEMIP: Polityka w zakresie energii BEMIP (Baltic Energy Market Interconnection Plan) – plan działania na rzecz konkurencyjnej, bezpiecznej i zrównoważonej energii
- PA HAZARDS: Polityka w zakresie zagrożeń: ograniczenie stosowania oraz wpływu substancji niebezpiecznych
- PA HEALTH: Polityka w zakresie zdrowia: poprawa oraz promocja zdrowia, włączając jego aspekty społeczne
- PA INNOVATION: Pełne wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań, innowacyjności, małych i średnich przedsiębiorstw z wykorzystaniem wspólnego rynku cyfrowego jako źródła przyciągania talentów i inwestycji (dawne PA Innovation, do którego dołączył PA SMEs i częściowo PA Internal Market; z elementami HA Promo, które zostało usunięte z Planu Działania)
- PA NUTRI: Polityka w zakresie biogenów: redukcja zrzutów substancji biogennych do morza do akceptowalnego poziomu
- PA SAFE: Polityka w zakresie bezpieczeństwa: działania na rzecz stworzenia modelowego regionu w zakresie bezpieczeństwa morskiego
- PA SECURE: Polityka w zakresie ochrony (cywilnej): ochrona przed zagrożeniami na lądzie, wypadkami oraz przestępczością transgraniczną (dołączono kwestie zapobiegania przestępczości z dotychczasowego PA Crime)
- PA SHIP: Polityka w zakresie żeglugi: utworzenie modelowego regionu w zakresie czystej żeglugi
- PA TOURISM: Polityka w zakresie turystyki: wzmocnienie spójności regionu poprzez turystykę

¹⁰ Wszystkie projekty flagowe SUERMB są umieszczone w aneksie do Planu Działania SUERMB dostępnym na stronie internetowej poświęconej SUERMB <http://www.balticsea-region.eu/>

- PA TRANSPORT: Polityka w zakresie transportu: poprawa wewnętrznych i zewnętrznych połączeń transportowych

Działania Horyzontalne

- HA CAPACITY: budowanie oraz rozwój zdolności
- HA NEIGHBOURS: Działanie horyzontalne sąsiedztwo: tworzenie wartości dodanej w regionie Morza Bałtyckiego poprzez współpracę z krajami i regionami sąsiedzkimi
- HA SPATIAL PLANNING: Działanie horyzontalne planowanie przestrzenne: zachęcanie do korzystania z planowania przestrzennego dot. obszarów morskich i lądowych we wszystkich państwach członkowskich regionu Morza Bałtyckiego oraz wypracowanie wspólnego podejścia na rzecz współpracy transgranicznej
 - HA CLIMATE (poprzednio HA Sustainable development & bioeconomy)

Tym samym ze Strategii zostałyby usunięte jako oddzielne obszary: PA Bio, PA Crime, PA Internal Market, HA Promo.

Strategia Komunikacyjna dla SUERMB

W wyniku aktywności INTERACT Point Turku oraz specjalnej Grupy Zadaniowej ds. Komunikacji (uczestniczyła przedstawicielka Biura Rzecznika Prasowego MSZ RP), po kilku miesiącach prac udało się opracować, przyjąć 11 grudnia 2015 r. przez Narodowych Koordynatorów i upublicznić Strategię Komunikacyjną dla SUERMB (*Communication Strategy for the EU Strategy for the Baltic Sea Region*). Strategia Komunikacyjna określa zadania głównych aktorów w zakresie komunikacji, definiuje najważniejsze kierunki działań, metody komunikowania i cele do osiągnięcia.

Ma być użytecznym narzędziem dla wszystkich zaangażowanych w SUERMB i wpłynąć na poprawę jej widoczności. Dokument dostępny na stronie SUERMB: <http://www.balticsea-region-strategy.eu/communication/news/590733-communication-strategy-for-the-eusbsr>.

Zróżnicowanie dostępu do wsparcia technicznego dla Obszarów Tematycznych i Działań Horyzontalnych

Do 2015 r. działalność Koordynatorów OT (PACs) i Koordynatorów DH (HACs) była wspierana przez dofinansowanie ze strony KE. Od 2015 r. miało ono zostać zastąpione przez finansowanie z Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014-2020, w którym przewidziano 8 mln euro na wsparcie dla PACs i HACs na 7 lat (priorytet 4¹¹). Biorąc pod uwagę dotychczasowe wydatki na Doroczne Forum SUERMB, na każdego PAC i HAC przypadłaby rocznie przez 7 lat kwota **78 500 euro** (dotąd było to 100 000 euro z KE).

¹¹ Priorytet 4 Programu IBSR to „Zdolność instytucjonalna w zakresie współpracy makroregionalnej” (cel szczegółowy 4.1: seed money; 4.2: koordynacja współpracy makroregionalnej).

Na spotkaniu KE i NK 2.06.2015 r. Szwecja podkreśliła, że wraz z nowym źródłem finansowania dla PACs i HACs kwota wsparcia zostanie zmniejszona, dlatego jej zdaniem konieczne jest wypracowanie nowej metody przyznawania środków dla PACs i HACs ze strony Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014-2020 w zależności od zakresu i poziomu ambicji OT i DH, które się znacznie różnią. Wg propozycji szwedzkiej bazowa kwota wsparcia byłaby zwiększona dla tych OT i DH, które (1) angażują do współpracy wszystkie państwa, (2) nie posiadają innych źródeł finansowania, (3) są rozbudowane tematycznie (np. OT Innowacje, OT Biogospodarka).

Ostateczne wypracowanie stanowiska NK w tej sprawie nastąpiło podczas przewodnictwa Polski w gronie NK w II poł. 2015 r. W związku z rozbieżnościami opinii NK po raz pierwszy konieczne było przeprowadzenie głosowania na warianty przedstawione przez polską prezydencję. W głosowaniu zwyciężył wariant, w którym wszystkie OT i DH otrzymają równą kwotę dofinansowania, poza OT Innowacje i OT Biogospodarka, które będą miały prawo do dodatkowego wsparcia ze względu na rozbudowanie zakresu tematycznego po ostatniej rewizji Planu Działania.¹²

Ostatecznie zaproponowano rozwiązanie zgłoszone przez Program IBSR, przygotowane na bazie ww. wyników głosowania. Uzgodniono, że PACs i HACs będą mogły otrzymać z IBSR 200 tys. euro na 2 lata, OT Innowacje i OT Biogospodarka z 35% dodatkiem. Po tym okresie zostanie przeprowadzona ewaluacja tego procesu. Kolejne lata miałyby być finansowane z pozostałych środków oraz z niewykorzystanych zwrotów.

2. Wydarzenia z udziałem Narodowego Koordynatora (NK) w I poł. 2015 r.

Poza spotkaniami NK w Rydze, Brukseli i Jurmali (25.02; 2.06; 15.06) odbyło się szereg spotkań angażujących DPE MSZ jako polskiego NK.

4-5.03 w Warszawie, w siedzibie Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, odbyło się seminarium poświęcone rozwojowi współpracy w dziedzinie **biogospodarki w regionie Morza Bałtyckiego**. Uczestnicy (ok. 90) dzielili się doświadczeniami w zakresie uwzględniania biogospodarki w rządowych dokumentach strategicznych, przedstawili przykłady projektów oraz omówili możliwości współpracy na przyszłość, w tym zwiększenia współpracy z podmiotami polskimi. Seminarium zostało zorganizowane w ramach Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego przez Nordycką Radę Ministrów (koordynuje temat biogospodarki w SUERMB) oraz Polski Instytut Technologiczny przy współpracy z SGGW. Polski NK wziął udział w organizacji wydarzenia.

¹² Wszystkie OT i DH otrzymują dofinansowanie na poziomie podstawowym (LEVEL A financing), które miało wynieść 75 000 € rocznie. Te OT i DH, które rozszerzyły zakres tematyczny wraz z ostatnią rewizją Planu Działania mają otrzymać dodatek (LEVEL B financing) w wys. 35% (26 250 € rocznie), co oznacza otrzymanie 101 250 € rocznie. Do tego ostatniego rozwiązania kwalifikują się OT Innowacje i OT Biogospodarka. Dodatkowe koszty miały być widoczne w przygotowanym z góry biznes planie.

27.03 w siedzibie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie odbyło się posiedzenie **Rady Programowej UN Global Compact** (inicjatywa Sekretarza Generalnego ONZ <http://ungc.org.pl/>). W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele administracji rządowej, samorządowej, przedsiębiorcy, przedstawiciele ambasad. Podczas spotkania uruchomiono m.in. **wieloletni Program na rzecz Bałtyku**, którego pierwsza faza zaplanowana jest na lata 2015-2020. W ramach Programu przewiduje się m.in. publikację corocznego raportu „**Bałtyk dla Wszystkich**” oraz uszczegóławiające raporty sektorowe. W ramach Programu na rzecz Bałtyku UN Global Compact stanowi platformę współpracy biznesu, administracji rządowej i samorządowej, organizacji pozarządowych oraz sektora nauki, koordynującą działania zainteresowanych stron na rzecz przywrócenia dobrego stanu ekologicznego Morza Bałtyckiego oraz efektywnego zarządzania ekosystemem i zasobami basenu morskiego. Raport „Bałtyk dla Wszystkich” za 2015 r. został zaprezentowany w czasie panelu bałtyckiego na Europejskim Forum Nowych Idei w Sopocie we wrześniu 2015 r. Patronat nad Programem objął NFOŚiGW. Podczas spotkania zachęcano do współpracy w ramach Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego oraz do kontaktu z NK ds. SUERMB.

22.04 w Warszawie odbyło się zorganizowane przez MKiDN spotkanie dotyczące **Obszaru Tematycznego Kultura** w SUERMB, którego współkoordynatorem jest Polska. Kilku uczestników seminarium miało okazję zapoznać się z funkcjonowaniem OT Kultura, w którym działało 50 partnerów z 10 krajów w ramach 11 Projektów Flagowych, w tym kilku polskich. Uczestnicy zapoznali się z dwoma przykładowymi projektami (The Baltic House prowadzony przez Nadbałtyckie Centrum Kultury i Blue Heritage – pomysłodawcą jest Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku). Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z możliwościami finansowania projektów kulturalnych, tj. Kreatywna Europa, fundusze załączkowe SUERMB i RPMB, Program Interreg BSR, czy źródła krajowe, jak Program Ministra KiDN: Promocja Polskiej Kultury za Granicą – Promesa 2016, w ramach którego jednym z trzech priorytetów jest współpraca w regionie Morza Bałtyckiego, a także IAM, Narodowe Centrum Kultury czy Instytut Książki.

27.05 w Warszawie, w siedzibie Min. Rolnictwa i Rozwoju Wsi odbyło się międzynarodowe seminarium poświęcone zaangażowaniu młodzieży wiejskiej w rozwój obszarów wiejskich na bazie projektu flagowego SUERMB *Zrównoważony Rozwój Obszarów Wiejskich*.

Seminarium było jednym z cyklu spotkań organizowanych w krajach nadbałtyckich, mających na celu upowszechnienie rezultatów projektu wśród partnerów z Finlandii, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji. Podczas trzyletniej realizacji projektu młodzież i organizacje je reprezentujące uczestniczyli w wielu różnych spotkaniach, by zebrać przykłady dobrych praktyk oraz zdobyć wiedzę na temat systemu wsparcia skierowanego do młodych osób na wsi. Podczas seminarium zaprezentowane zostały przykłady z różnych krajów. Celem wymiany doświadczeń było sprostanie wyzwaniu polegającemu na związaniu przyszłości młodych ludzi z europejską wsią.

3.06 w Brukseli odbyło się posiedzenie **Grupy Wysokiego Szczebla ds. strategii makroregionalnych¹³ (High Level Group – HLG)**. Podczas spotkania HLG w siedzibie Stałego Przedstawicielstwa RP przy UE przedstawiono rozwój współpracy w poszczególnych strategiach makroregionalnych (bałtycka, dunajska, adriatycko-jońska, przygotowania do alpejskiej), kwestie dot. zarządzania, monitorowania, uwzględniania strategii w programach operacyjnych finansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych, raportowania, wsparcia dla wszystkich strategii makroregionalnych ze strony INTERACT Point w Turku, omówiono sposoby efektywnego wdrażania polityki regionalnej z uwzględnieniem koncepcji zarządzania wielopoziomowego (badanie OECD).

Przedstawiciele KE (DG REGIO) podkreślali rosnące znaczenie strategii makroregionalnych dla architektury współpracy regionalnej w UE. Cechą charakterystyczną jest angażowanie instytucji na różnych poziomach zarządzania, rosnąca świadomość tematu w poszczególnych Dyrekcjach Generalnych, w administracjach narodowych, choć nadal wiele pozostaje do zrobienia, głównie w sferze komunikacji i monitorowania rezultatów (trudności w wypracowaniu spójnego systemu uwzględniającego administracyjną specyfikę zaangażowanych państw). Zaapelowali o konsekwentne wdrażanie Konkluzji Rady ws. zarządzania strategiami makroregionalnymi przyjętych w październiku 2014 r. Wraz z zakotwiczeniem strategii makroregionalnych w Umowach Partnerstwa i programach operacyjnych rośnie szansa na łatwiejsze pozyskiwanie finansowania na projekty, choć skuteczność będzie można ocenić dopiero w fazie wdrożeniowej. Zwrócili uwagę na szanse jakie dla finansowania także strategii makroregionalnych niesie Europejski Fundusz Inwestycji Strategicznych (Plan Junckera). Zapowiedzieli powrót do regularnego sporządzania raportów – wszystkie cztery strategie makroregionalne będą objęte jednym raportem.

Przedstawiciel OECD przedstawił badania dot. efektywnego wdrażania polityki regionalnej w oparciu o zarządzanie wielopoziomowe. Przedstawił przyczyny blokujące współpracę i sposoby ich przewyżczania. Wskazywał na korelację między efektywnym systemem zarządzania na danym terytorium a wzrostem produktywności i PKB.

Przedstawiciele zespołu bałtyckiego w DG REGIO oraz przewodniczącej w SUERMB Łotwy poinformowali o zakończonym procesie rewizji i dostosowania Planu Działania SUERMB, w rezultacie którego zmniejszyła się liczba OT i DH.

Przedstawiciele pozostałych strategii makroregionalnych dzielili się specyfiką swojej współpracy. Na uwagę zasługuje szczególne zaangażowanie szczebla politycznego (spotkania ministerialne) czy utworzenie specjalnej instytucji do zarządzania (Danube Strategy Point) w Strategii dla regionu Dunaju (funkcjonuje od 2011 r.), wykorzystywanie strategii makroregionalnej jako narzędzia wspierającego proces integracji i rozszerzenia w przypadku

¹³High Level Group of Macro-regional Strategies. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich państw członkowskich, KE oraz OECD. HLG rozpoczęła funkcjonowanie w 2009 r. jako Grupa Wysokiego Szczebla ds. SUERMB. Została powołana przez KE „to assist it in the exercise of its powers and responsibilities concerning the cooperation of macro-regional strategy for the EU Strategy for the Baltic Sea Region”. Obecnie HLG służy wszystkim istniejącym strategiom makro-regionalnym.

Strategii dla regionu Adriatycko-Jońskiego (działa od 2014 r., obejmuje 4 p.cz. i 4 państwa spoza UE), koncentracja tematyczna w przygotowywanej wówczas Strategii dla regionu Alp.

Przedstawiciele wszystkich strategii makroregionalnych zwrócili uwagę na rosnące powiązania z terytorialnie właściwymi programami transnarodowymi w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, podobne wyzwania dot. zarządzania (poczucie odpowiedzialności), raportowania i ewaluacji wartości dodanej. Jako tematy horyzontalne, uniwersalne dla wszystkich strategii makroregionalnych wskazywano wzmacnianie zdolności i kompetencji administracyjnych, badania i innowacje, czy adaptację do zmian klimatu.

15-16.06 w Jūrmali na Łotwie odbyło się **VI Doroczne Forum Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego**. Organizatorami edycji byli Komisja Europejska, łotewska Prezydencja w Radzie UE, INTERACT Point Turku oraz władze miasta Jūrmala. Hasłem przewodnimi VI Forum była budowa wielowymiarowych połączeń w regionie Morza Bałtyckiego – infrastrukturalnych, cyfrowych i międzyludzkich „Achieving E-quality by Connecting the Region”. Gośćmi wydarzenia byli m.in. Premierzy Łotwy i Litwy, Laimdota Straujuma i Algirdas Butkevičius, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej Valdis Dombrovskis, przewodniczący Komitetu Regionów Markku Markkula, a także Następczyni Tronu Szwecji Księżniczka Wiktorja.

W jednej z trzech sesji plenarnych wystąpiła także wiceminister spraw zagranicznych Henryka Mościcka-Dendys. Na marginesie Forum odbyło się szereg spotkań, w tym Narodowych Koordynatorów ds. SUERMB z KE, grupy stertujące Obszarów Tematycznych i Działań Horyzontalnych.

W swoim wystąpieniu Min. H. Mościcka-Dendys podkreślała nowe możliwości jakie dla współpracy regionalnej kreuje SUERMB. Współpraca makroregionalna powinna uzupełniać tę na poziomie ogólnoeuropejskim. Odnosząc się do praktycznych aspektów wdrażania strategii bałtyckiej wiceszefowa polskiej dyplomacji podkreśliła, że należy wzmocnić wykorzystanie istniejących możliwości finansowania w sposób zintegrowany i innowacyjny. Podkreśliła, że strategia zakłada utrzymanie założeń dot. nietworzenia nowych instytucji, nowego prawodawstwa oraz nie przewidujących dodatkowego finansowania. Zwróciła uwagę, że wraz z przyjęciem nowej wersji Planu Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego nastąpił czas na zwiększenie efektywności współpracy głównych uczestników i beneficjentów strategii. Zaznaczyła także, że działania komunikacyjne mają kluczowe znaczenie dla powodzenia i większego zaangażowania w jej realizację. Jak poinformowała wiceszefowa polskiej dyplomacji, będą to cele polskiego przewodnictwa w gronie Narodowych Koordynatorów ds. SUERMB w okresie od lipca 2015 r. do czerwca 2016 r. Zbiegnie się ono w czasie z prezydencją Polski w innym formacie współpracy regionalnej – Radzie Państw Morza Bałtyckiego (RPMB).

Założenia polskiego przewodnictwa w RPMB i SUERMB oraz krótki film promocyjny zostały przedstawione w sesji zamykającej przez Ambasador RP na Łotwie, Panią Ewę Dębską.

Materiały z Forum:

- wystąpienia podczas sesji otwierających, plenarnych i sesji zamykającej
http://www.balticsea-region.eu/communication/events/600102-vi-annual-forum-of-the-eusbsr/event_details
<https://www.youtube.com/watch?v=ETAqdZ89sPY>
- lista uczestników <http://www.balticsea-region.eu/images/docs2014/Participantlist2015.pdf>
- zdjęcia <https://www.flickr.com/photos/eusbsr/sets/>

Doroczne Forum odbywa się od 2010 r. Służy wymianie informacji i dobrych praktyk pomiędzy osobami i instytucjami zaangażowanymi we współpracę w regionie Morza Bałtyckiego. W 2011 r. gospodarzem wydarzenia był Gdańsk. W 2016 r. Forum odbędzie się w Sztokholmie w dn. 8-9 listopada.

3. Przewodnictwo Polski w gronie Narodowych Koordynatorów ds. SUERMB (I część od lipca do grudnia 2015 r.)

Mimo rewizji i usprawnień, katalog niedociągnięć i słabych punktów SUERMB w przededniu rozpoczęcia polskiego przewodnictwa w gronie NK pozostawał w zasadzie stały (zarządzanie, zaangażowanie szczebla politycznego, widoczność, wykazanie wartości dodanej). PL NK zdecydował się na skoncentrowanie się nie na strukturze SUERMB, ale na realizacji jej ambicji – istotne było promowanie dobrych przykładów współpracy, wzajemne wsparcie i bieżący kontakt między głównymi graczami, czyli Narodowymi Koordynatorami, KE i Koordynatorami OT oraz DH. Takie wątki zaproponowano do podjęcia w czasie polskiego przewodnictwa w SUERMB.

15.06 na spotkaniu NK w łotewskiej Jurmali Polska potwierdziła, że w związku z licznymi prośbami ze strony KE i p.cz. podjęła decyzję o przedłużeniu swojego przewodnictwa w gronie NK z pół do całego roku (1 lipca 2015 – 30 czerwca 2016). Przedstawiła propozycje programu przewodnictwa na najbliższe pół roku, do końca 2015 r.

W 2015 r., w ramach przewodnictwa, MSZ koncentrowało się na poprawie zarządzania, procesie wdrażania i promowania rezultatów SUERMB, a także – we współpracy z Ministerstwem Rozwoju – podejmowało wysiłki zmierzające do doprecyzowania i uporządkowania zakresu powiązań między SUERMB a funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi. Podjęto następujące działania:

ZARZĄDZANIE

- W celu wzmocnienia **współpracy między głównymi podmiotami SUERMB PL NK** zaproponował **serię spotkań KE i NK z Koordynatorami Obszarów Tematycznych (PACs) i Działań Horyzontalnych (HACs)**, podczas których mogłaby nastąpić prezentacja nowych planów i ambicji przez PACs i HACs; doszłoby do wymiany informacji i identyfikacji wyzwań. Celem spotkań było wypracowanie sposobów wzajemnego wsparcia i współpracy.

Przeprowadziliśmy trzy rundy spotkań NK i PACs/HACs z udziałem KE w trzech blokach tematycznych: ochrona morza, poprawa połączeń w regionie, wzrost dobrobytu

(15.09.2015 r. w Gdańsku, 29.10.2015 r. w Warszawie, 11.12.2015 r. w Warszawie). W sumie w **diskusji uczestniczyli (mili także możliwość dokonania prezentacji nt. ambicji zawartych w nowym Planie Działania SUERMB) wszyscy Koordynatorzy Obszarów Tematycznych i Działań Horyzontalnych.**

Główne konkluzje ze spotkań:

- Dialog między głównymi podmiotami (NK, KE, PACs/HACs, Interact) powinien być kontynuowany. NK, żeby skutecznie promować osiągnięcia SUERMB potrzebują stałego dialogu i wymiany informacji z PACs/HACs;
- Taki dialog powinien angażować odpowiednie Dyrekcje Generalne KE;
- NK powinni w większym stopniu angażować się w zapewnienie krajowej reprezentacji w poszczególnych grupach sterujących (Focal Points);
- NK powinni w większym stopniu pomagać w mobilizowaniu interesariuszy w danym kraju;
- NK mogłyby w większym stopniu wspierać współpracę z partnerami spoza UE;
- NK i KE powinny wspierać PACs i HACs w zabiegach o przekazywanie rekomendacji wynikających z projektów flagowych do politycznego szczebla decyzyjnego;
- Potrzebna jest większa współpraca między PACs i HACs (wspólne tematy np. związane z finansowaniem, przyznawaniem statusu projektu flagowego);
- Potrzeba organizowania seminariów w duchu synergii;
- Należy zbadać kwestię bliższej współpracy między strategiami makroregionalnymi.

➤ Podczas polskiego przewodnictwa kontynuowany był dialog w ramach nieformalnej **Sieci Współpracy Państw Bałtyckich** (Baltic Sea Network), promującej współfinansowane z **Europejskiego Funduszu Społecznego** przedsięwzięć ponadnarodowych, które uwzględniają realizację celów SUERMB (zorganizowane przez MIR; odbyło się 1-2.10.2015 r. w Gdańsku, z udziałem polskiego NK).

Podczas spotkania uczestnicy zapoznali się ze specyfiką polskiego programu finansowanego z EFS (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój) oraz z możliwościami finansowania współpracy transnarodowej z Programu. Przedstawiciele pozostałych krajów przedstawili specyfikę swoich rozwiązań. Przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Woj. Pomorskiego przedstawił możliwości współpracy transnarodowej z wykorzystaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Woj. Pomorskiego. Poinformował o systemie promowania projektów wdrażających Strategię UE dla regionu Morza Bałtyckiego (zastosowano dodatkową punktację). Podczas spotkania Koordynatorzy przedstawili także bieżący stan współpracy w ramach Obszaru Tematycznego Edukacja SUERMB (Policy Area Education). W szczególności przedstawiono projekt School2Work, którego celem jest podjęcie szerokiego spektrum działań zapobiegających wczesnemu opuszczaniu szkoły i przeciwdziałający bezrobociu wśród młodych. Przedstawiciel Caritas Archidiecezji Gdańskiej przedstawił działania podejmowane w projekcie przez Caritas.

W pracach sieci biorą udział przedstawiciele większość państw UE basenu Morza Bałtyckiego zajmujący się wdrażaniem Europejskiego Funduszu Społecznego. Prace sieci skupiają się na wymiarze społecznym Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego oraz poszerzaniu współpracy ponadnarodowej w ramach projektów EFS.

WDRAŻANIE

- **10.12.2015** w Warszawie odbyło się **Seminarium nt. promowania dorobku SUERMB i ewaluacji jej rezultatów**. Było ono okazją do zaprezentowania i omówienia źródeł sukcesu kilku wybranych projektów. Podczas seminarium omówiono też najlepsze metody komunikowania o SUERMB, a także powiązania z Europejskimi Funduszami Strukturalnymi i Inwestycyjnymi.

W seminarium wzięła udział Podsekretarz Stanu w MSZ Katarzyna Kacperczyk oraz Sekretarz Stanu w MR Jerzy Kwieciński.

Wiceminister K. Kacperczyk przekonywała, że „Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego jest ważnym instrumentem, który obok ugruntowanych i kluczowych formatów, takich jak Rada Państw Morza Bałtyckiego czy Wymiar Północny, zmienia region”. Podkreśliła, że „siłą Strategii są nie tylko rezultaty projektów flagowych realizowanych w szerszych transnarodowych partnerstwach z korzyścią dla naszych krajów i regionu, ale także stworzenie coraz lepiej działającej sieci powiązań między instytucjami różnych poziomów i specjalności nad Bałtykiem”. Ponad 150 gości reprezentujących osiem unijnych krajów leżących nad Bałtykiem, a także przedstawiciele Komisji Europejskiej, eksperci i główne podmioty wdrażające Strategię bałtycką podczas wydarzenia wymieniło się informacjami o osiągniętych rezultatach, najskuteczniejszych metodach komunikacji i podjęto dyskusję na temat doprecyzowania zakresu powiązań między SUERMB a funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi.

➤ **Pilotażowa Sieć Instytucji Zarządzających EFRR**

11.12.2015 r. w Warszawie, w ramach kontynuacji dyskusji rozpoczętej na seminarium, odbyło się spotkanie Narodowych Koordynatorów ds. SUERMB, KE, przedstawicieli instytucji zarządzających programami operacyjnymi i ministerstw odpowiedzialnych za politykę spójności. Uzgodniono **powołanie pilotażowej sieci instytucji zarządzających Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego (EFRR)**, które podejmą starania na rzecz wypracowania metod wspólnego finansowania projektów bałtyckich z zakresu innowacji. W skład sieci wejdzie także Koordynator Obszaru Tematycznego Innowacje SUERMB. Uzgodniono, że pierwsze spotkanie sieci zorganizuje polska prezydencja w SUERMB w I połowie 2016 r¹⁴.

¹⁴ Pierwsze spotkanie Sieci odbyło się 19.05.2016 r. w Warszawie.

WIDOCZNOŚĆ

- Wsparcie polskiego przewodnictwa w SUERMB dla prac nad stworzeniem **Strategii Komunikacyjnej dla SUERMB** (Grupa Zadaniowa ds. Komunikacji SUERMB prowadzona przez INTERACT Point Turku). W grudniu 2015 r. Zakończono prace nad Strategią Komunikacyjną (do wglądu na stronie www.balticsea-region.eu).

Równolegle do przewodnictwa w gronie NK Polska sprawowała **przewodnictwo w Radzie Państw Morza Bałtyckiego (RPMB)**. Stworzyło to okazję do działań synergicznych w regionie.

RPMB to najważniejsza organizacja współpracy międzyrządowej w regionie Morza Bałtyckiego. Od lat stanowi dobry przykład na rozwijanie współpracy regionalnej stymulując stabilność i dobrobyt. Posiada ugruntowane i rozbudowane relacje z innymi organizacjami regionalnymi w Europie i poza nią. Członkami RPMB są wszystkie państwa leżące nad Bałtykiem (Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Polska, Rosja, Szwecja), a także Islandia, Norwegia i UE.

Pełniąc funkcję przewodniczącego RPMB, Polska koncentrowała się na obszarach współpracy wpisujących się w trzy długofalowe priorytety organizacji uzgodnione w czerwcu 2014 r.: zrównoważony region dobrobytu, tożsamość regionalna, oraz bezpieczny region. Priorytetami polskiej prezydencji w RPMB były:

- 1) **Zrównoważony rozwój** – uwzględniający nie tylko wątki polityki spójności i rozwoju gospodarczego, ale także polityki energetycznej i ochrony klimatu;
- 2) **Kultura jako narzędzie rozwoju społeczno-ekonomicznego** („kreatywność + współpraca = rozwój”) – z uwagi na polską aktywność w obszarze współpracy przemysłów kreatywnych;
- 3) **Ochrona ludności** – w celu wzmocnienia regionalnego potencjału reagowania i interoperacyjności służb.

Polska podjęła starania zmierzające do pełniejszego wykorzystania potencjału RPMB (wieloletnie doświadczenie i kontakty, stały sekretariat, formuła regularnych spotkań na szczeblu politycznym, a także w ramach grup roboczych i eksperckich). W 2015 r. podjęliśmy także dyskusję i konkretne kroki w kierunku bardziej efektywnego zarządzania regionem, opierającego się na istniejących instytucjach i formatach współpracy, lecz przy większej ich harmonizacji – zgodnie z dokumentami programowymi Rady. W centrum zainteresowania znajdowała się szczególnie współpraca na linii RPMB – SUERMB.

We wrześniu 2015 r. w Gdańsku, na marginesie Konferencji Ministrów Kultury Regionu Morza Bałtyckiego organizowanej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – jednego z flagowych wydarzeń polskiej prezydencji – odbyło się spotkanie przedstawicieli RPMB, Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego, Wymiaru Północnego, poświęcone potencjałowi współpracy w obszarze kultury. W dokumencie końcowym ministrowie kultury uzgodnili m.in. intensyfikację działań na rzecz synergii struktur działających w sferze kultury w regionie Morza Bałtyckiego.

W październiku 2015 r. w Warszawie, wspólnie z Ministerstwem Środowiska, MSZ zorganizowało spotkanie Komitetu Wyższych Urzędników RPMB, grupy eksperckiej RPMB ds. zrównoważonego rozwoju Baltic21, jej podgrupy ds. adaptacji do zmian klimatu, Narodowych Koordynatorów SUERMB oraz przedstawicieli innych formatów regionalnych funkcjonujących w Europie Północnej: HELCOM, Rada Arktyczna, Euroarktyczna Rada Morza Barentsa, Nordycka Rada Ministrów, w formule odzwierciedlającej hasło przewodnie polskiej prezydencji – synergia formatów regionalnych – wokół jednego z jej trzech priorytetów: nowa agenda dla zrównoważonego rozwoju regionu Morza Bałtyckiego – adaptacja do zmian klimatu. W tym kontekście podczas spotkania dyskutowano także kwestie implikacji zmian klimatycznych w Arktyce na sytuację w regionie Morza Bałtyckiego (prezentacje polskich naukowców, specjalizujących się w tej tematyce). Spotkanie to stanowiło precedens, po raz pierwszy udało się przeprowadzić postulowaną od długiego czasu przez partnerów w regionie inicjatywę zgromadzenia przedstawicieli wszystkich wiodących formatów na jednym wspólnym posiedzeniu. Spotkanie zakończyło się formalnymi rekomendacjami, wskazującymi m.in. na zasadność dalszej współpracy i organizacji podobnych spotkań w przyszłości.

Pozostałe wydarzenia dot. SUERMB w II poł. 2015 r.

22-23.09 w Gdańsku odbyło się **VIII Forum Turystyczne Państw Bałtyckich** pod hasłem: *Polityczne Poparcie, Współpraca Rozwój – Jedno morze, milion możliwości*. Wzięło w nim udział ponad 180 przedstawicieli sektora turystyki z Państw Bałtyckich w tym m.in. z Polski, Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Rosji i Szwecji. Gościem honorowym forum był pan Taleb Rifai, sekretarz generalny Światowej Organizacji Turystyki. Forum Turystyczne Państw Bałtyckich stanowi podstawę dla dialogu, porozumienia, tworzenia wspólnej wizji dotyczącej rozwoju współpracy turystycznej w regionie Morza Bałtyckiego. Przyczynia się ono do wdrażania unijnej Strategii dla regionu Morza Bałtyckiego w ramach Obszaru Tematycznego - Turystyka. Celem forum jest: wzmocnienie współpracy sektora turystycznego w RMB, wniesienie wkładu do rozwoju konkurencyjnej, innowacyjnej gospodarki turystycznej w RMB, kontynuacja dorobku poprzednich spotkań i podzielenie się dorobkiem z przedstawicielami innych krajów unijnych. W Gdańsku dyskusja uczestników koncentrowała się na tematach: polityka morska jako podstawa rozwoju turystyki morskiej i przybrzeżnej, wymagania dotyczące ulepszenia zrównoważonej, transnarodowej współpracy w turystyce w Regionie Morza Bałtyckiego, rola turystyki biznesowej w rozwoju destynacji turystycznych oraz turystyka w XXI wieku.

2.11 w Gdańsku, podczas 6-go **Dorocznego Forum Interesariuszy Euroregionu Bałtyk**, przedstawiciel PL NK zaprezentował priorytety i przebieg polskiej prezydencji w Radzie Państw Morza Bałtyckiego oraz Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego, a także wziął udział w dyskusji panelowej nt. korzyści i wyzwań związanych ze współpracą transgraniczną i transnarodową w regionie Bałtyku. Kilkudziesięciu uczestników reprezentujących jednostki samorządowe Danii, Szwecji, Niemiec, Polski, Litwy i Rosji miało okazję zapoznać się z istotą zarządzania wielopoziomowego w SUERMB (wystąpienie Koordynatora Działania Horyzontalnego Capacity), a także ze szczegółami dotyczącymi funkcjonowania Programu

Południowy Bałtyk (2.11 uruchomiony został pierwszy nabór projektów w ramach Programu – wystąpienia Dyr. Departamentu EWT A. Ring z MIR oraz Dyrektora Sekretariatu Południowy Bałtyk T. Kohlische).

16.11 na Uniwersytecie Warszawskim odbyło się **seminarium informacyjne *Policy Area Education, Research and Employability in the EU Strategy of the Baltic Sea Region (EUSBSR)*** organizowane przez koordynatora Obszaru Tematycznego Edukacja Christiane Schadow z Hamburg Institute for Vocational Education and Training oraz Uniwersytet Warszawski. Udział wzięło kilkadziesiąt osób z całej Polski.

17.11 w MSZ RP odbyło się spotkanie informacyjne dot. **Obszaru Tematycznego Edukacja** (*Policy Area Education – Education, research and employability*) SUERMB, na które zaproszono przedstawicieli ministerstw, w kompetencjach których znajduje się tematyka OT Edukacja (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Min. Pracy i Polityki Społecznej). Celem spotkania było przedstawienie przez Koordynatorów rozwoju współpracy w Obszarze oraz dyskusja nt. lepszego włączania polskich instytucji we współpracę dot. edukacji, badań i zatrudnienia w ramach SUERMB.

Wytyczne w sprawie kształtowania i realizacji polskiej polityki wobec regionu Morza Bałtyckiego

Prezydencja w SUERMB i RPMB przyspieszyła na gruncie krajowym przyjęcie dokumentu kierunkowego dot. polskiej polityki bałtyckiej – „Wytycznych w sprawie kształtowania i realizacji polskiej polityki wobec regionu Morza Bałtyckiego”

Od dłuższego czasu w rozmowach z resortami i innymi instytucjami zaangażowanymi we współpracę bałtycką, dyskutowana była potrzeba opracowania dokumentu, określającego **strategiczne cele polskiej polityki wobec regionu Morza Bałtyckiego**. Odczuwając coraz mocniej potrzebę wyznaczenia ram dla współpracy bałtyckiej oraz korzystając z impulsu wywołanego prezydencją Polski w Radzie Państw Morza Bałtyckiego i SUERMB, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, we współpracy z innymi resortami, przygotowało „Wytyczne w sprawie kształtowania i realizacji polskiej polityki wobec regionu Morza Bałtyckiego”. Dokument pomyślany został jako zaczyn dla pogłębionej refleksji nt. miejsca regionu bałtyckiego w polskiej polityce zagranicznej.

Wytyczne zostały opracowane na podstawie *Zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych nr 29 z 20.11.2014 r. ws. planowania i sprawozdawczości w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i w placówkach zagranicznych* – jako program działania MSZ w odniesieniu do regionu Morza Bałtyckiego. Zgodnie z par. 9 Zarządzenia, po przeprowadzeniu roboczych konsultacji międzyresortowych na szczeblu dyrektora, wytyczne te zatwierdził Minister Spraw Zagranicznych. Dokument został zaprezentowany w formie Informacji Ministra Spraw Zagranicznych podczas posiedzenia KRM dnia 22 października 2015 r. i **przyjęty przez Radę Ministrów 9 listopada 2015 r.**

Wytyczne stanowią pierwszą próbę całościowego ujęcia problematyki współpracy bałtyckiej w kontekście polskiej polityki zagranicznej. Tworzą punkt wyjścia do wypracowania w przyszłości polskiej strategii bałtyckiej, tak potrzebnej w procesie modernizacji i wykorzystania szans rozwojowych Polski.

Wytyczne obejmują opis sytuacji i specyfiki współpracy w regionie Morza Bałtyckiego (RMB), wskazują cele i działania do podjęcia. W *Wytycznych* MSZ rekomenduje m.in.:

- uznanie RMB za obszar o szczególnym dla Polski znaczeniu;
- utworzenie pod auspicjami MSZ systemu koordynacji polskiej polityki bałtyckiej, w ramach obowiązujących struktur współpracy;
- uwzględnienie strategicznych celów Polski (zał. nr 1 *Wytycznych*) wobec RMB jako priorytetów w planowaniu i realizacji statutowych zadań resortów i podległych instytucji;
- uznanie efektywnej implementacji Strategii UE dla RMB za jedno z kluczowych zadań polskiej polityki bałtyckiej;
- opracowanie planów działania w poszczególnych resortach zapewniających wzmocnienie zaangażowania Polski i wykorzystania roli UE w RMB poprzez pełne i skoordynowane wykorzystanie krajowych, unijnych i innych instrumentów współpracy regionalnej;
- wzmocnienie zaangażowania Polski w realizację priorytetów Wymiaru Północnego, w tym współpracę w ramach wszystkich jego Partnerstw;
- podejmowanie działań na rzecz delegowania do pracy w wiodących formatach współpracy (RPMB, WP oraz KE i ESDZ) polskich ekspertów;
- utworzenie zinstytucjonalizowanego finansowego mechanizmu wsparcia realizacji strategicznych celów polskiej polityki bałtyckiej;
- wprowadzenie problematyki bałtyckiej jako stałego elementu dialogu dwu- i wielostronnego z partnerami w regionie na wszystkich szczeblach;
- postrzeganie realizacji polskiej polityki w RMB w szerokim kontekście bezpieczeństwa, w tym zobowiązań sojusznicznych wynikających z członkostwa w NATO.

Załącznik nr 1 *Wytycznych* obejmuje spis strategicznych celów polskiej polityki zagranicznej w ujęciu sektorowym (ochrona środowiska, infrastruktura, rozwój regionalny, bezpieczeństwo cywilne, polityka społeczna, kultura, sport i turystyka). Załącznik nr 2 obejmuje priorytety polskiej prezydencji w Radzie Państw Morza Bałtyckiego (1 lipca 2015 – 30 czerwca 2016 r.).

Przyjęcie takiego dokumentu było szczególnie istotne nie tylko z uwagi na przewodnictwo Polski w SUERMB i Radzie Państw Morza Bałtyckiego. Dynamiczny rozwój współpracy w regionie rodzi potrzebę usystematyzowania strategicznych celów polskiej polityki bałtyckiej. Utworzenie tego rodzaju listy długofalowych, realistycznych priorytetów, promowanych na wszystkich forach współpracy dwustronnej, regionalnej i w UE, pomoże zwiększyć efektywność działań polskich podmiotów w regionie, jak i poprawić koordynację przeznaczanych na te dziedziny, rozproszonych obecnie, środków finansowych.

4. Realizacja SUERMB w programach operacyjnych

- **Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020**

Na etapie przygotowania programu Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020 koordynatorzy obszarów priorytetowych i liderzy działań horyzontalnych zostali zaproszeni przez instytucje programowe do współudziału przy tworzeniu założeń programu. W efekcie wybrane priorytety tematyczne odzwierciedlają priorytety strategiczne SUERMB. Bliska współpraca z organami wdrażającymi Strategię będzie kontynuowana. Zagwarantuje to regularną wymianę pomysłów dotyczących projektów, organizację wspólnych działań promocyjno-informacyjnych oraz identyfikację potencjalnych partnerów i obszarów współpracy na potrzeby działań i projektów flagowych Strategii.

Poszczególne osie priorytetowe programu realizują następujące cele i obszary Strategii:

- **Innowacje** – w szczególności w zakresie promowania przedsiębiorczości, wzmacniania wzrostu MŚP, transferu i rozwoju innowacji;
- **Turystyka, Kultura, Zagrożenia, Biogeny, Energia, Biogospodarka** – wpierając przede wszystkim wzmocnienie spójności makroregionalnej poprzez turystykę, wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, redukcję stosowania i oddziaływania niebezpiecznych substancji, zmniejszenie zrzutów substancji biogennych do morza, poprawę dostępu do rynków energii oraz ich efektywności;
- **Transport, Żegluga** – koncentrując się na poprawie wewnętrznych i zewnętrznych połączeń transportowych, utworzeniu regionu „czystej” żeglugi;
- **Edukacja** – koncentrując się głównie na rozwiązaniu problemu zmian demograficznych i zwalczanie bezrobocia wśród młodych ludzi;
- **Kultura, Zdolności (Capacity)** – wpierając inicjatywy dotyczące budowania zdolności współpracy międzynarodowej.

Wnioskodawcy oraz beneficjenci programu¹⁵ zachęceni będą do rozszerzania współpracy w ramach struktur Strategii. Już na etapie konsultacji idei projektowej instytucje programowe kontaktują wnioskodawców z koordynatorami obszarów SUERMB, w celu ustalenia czy dany projekt wpisuje się w cele danego priorytetu. Pracownicy Wspólnego Sekretariatu Interreg Południowy Bałtyk oraz programowych Punktów Kontaktowych na bieżąco współpracują z koordynatorami obszarów/działań w celu jak najefektywniejszej realizacji założeń Strategii poprzez działania i projekty programu. Każdy wnioskodawca zobowiązany jest opisać swój wkład w Strategię we wniosku o dofinansowanie. Sekcja ta podlega ocenie jakościowej.

- **Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014-2020**

Program nie tylko przyczynia się do realizacji tematycznych celów Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego, ale także wspiera jej realizację pod względem technicznym. Czwarty priorytet programu: „Zdolność instytucjonalna w zakresie współpracy makroregionalnej” jest

¹⁵ Program Południowy Bałtyk wspiera także projekty, nie realizujące celów Strategii.

poświęcony działaniom usprawniającym wdrażanie SUERMB oraz realizację priorytetów wspólnych dla SUERMB i regionalnych strategii krajów partnerskich. W ramach tego priorytetu możliwe jest przygotowywanie nowych inicjatyw, które przyczyniają się do realizacji jednego z obszarów tematycznych lub działań horyzontalnych strategii UE i wspólnych priorytetów z krajami partnerskimi. Wspiera je instrument *seed money* przeznaczony do sfinansowania fazy przygotowania projektów o znaczeniu strategicznym, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania dostępnych w regionie. Celem Priorytetu 4 jest również wspieranie koordynatorów obszarów tematycznych (PACs), koordynatorów działań horyzontalnych (HACs) w koordynowaniu transnarodowych działań oraz realizowaniu celów SUERMB. Ponadto program oferuje dofinansowanie dla ogólnego wsparcia oraz działań z zakresu komunikacji związanych z wdrażaniem strategii. W ramach tego priorytetu szczególny nacisk położono na zaangażowanie krajów partnerskich oraz stworzenie powiązań między SUERMB a strategiami obejmującymi kraje partnerskie. Projekty realizowane w trzech priorytetach tematycznych (innowacje, środowisko, transport) są analizowane pod względem powiązań z celami SUERMB. W wypadku projektów o podobnej jakości te, które otrzymały rekomendację koordynatorów poszczególnych obszarów tematycznych Strategii, mają większe szanse na zatwierdzenie. W wyniku pierwszego naboru w Interreg Region Morza Bałtyckiego zatwierdzono do dofinansowania 35 projektów, z czego 23 to projekty flagowe SUERMB.

- **Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020**

PO IR wykazuje potencjalną komplementarność realizowanych projektów z celami SUERMB: budowa sieci współpracy międzynarodowej oraz ściślejszej współpracy i lepszego podziału pracy w istniejących już sieciach.

W osiach priorytetowych I-IV PO IR, przewidziane zostały instrumenty, które wpisują się w obszar tematyczny SUERMB Innowacje. W ramach tych instrumentów wsparcie kierowane jest do przedsiębiorców, jednostek naukowo-badawczych oraz konsorcjów naukowo-przemysłowych o dużym potencjale badawczym, które mogą prowadzić procesy konsolidacji i sieciowania z innymi ośrodkami badawczymi działającymi w kraju oraz włączać się w realizację projektów o charakterze międzynarodowym.

Interwencja PO IR będzie również służyła identyfikacji innowacyjnych projektów firm o wysokim potencjale umiędzynarodowienia (born global). Przedsiębiorstwa posiadające produkty, które mogą stać się polskimi specjalnościami eksportowymi, będą mogły uzyskać dostęp do usług doradczych w zakresie internacjonalizacji oraz do finansowania kosztów takich działań, jak wsparcie na badanie potencjału do internacjonalizacji, przygotowanie strategii internacjonalizacji oraz jej wdrożenie.

Jednocześnie w toku wdrażania PO IR nie wprowadzono dotychczas kryteriów wyboru projektów, które premiowałyby projekty komplementarne wobec Strategii. Wynika to z przyjętego podejścia do konstrukcji kryteriów wyboru projektów, które powinny koncentrować się na jakości projektu oraz potencjale wnioskodawcy do jego realizacji. To

powoduje, że są ograniczane kryteria, które weryfikują pozamerytoryczne aspekty projektów.

W adekwatnych do SUERMB działaniach programu wprowadzono natomiast we wzorze wniosku o dofinansowanie pole umożliwiające projektodawcom zaznaczenie, że projekt jest komplementarny ze strategią.

SL2014 pozwala na filtrowanie danych o umowach o dofinansowanie pod tym kątem. Jednakże na dzień 31 grudnia 2015 r. nie podpisano jeszcze żadnej umowy na projekt wykazujący komplementarność z SUERMB.

- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**

W systemie wdrażania PO IiŚ zapisy oceniające spójność działań programu z SUERMB zostały wprowadzone do kryteriów wyboru projektów oraz do wzoru wniosku o dofinansowanie.

W procesie oceny wniosków wprowadzono horyzontalne kryterium merytoryczne, mające zastosowanie do wybranych działań programu i badające zgodność projektu z SUERMB, gdzie sprawdzane jest w jakim stopniu projekt jest zgodny lub komplementarny z celami Strategii. Punktowane są projekty, które przyczyniają się do osiągnięcia wskaźników, o których mowa w Planie Działania Strategii dla jej następujących obszarów priorytetowych: Transport, Energy, Bio, Agri, Hazards, Nutri, Ship, Safe, Secure, Culture, Tourism, Health¹⁶. Dodatkowo punktowane są projekty, które mają status flagowych projektów w ramach SUERMB.

W związku z tym we wniosku o dofinansowanie, w części opisującej wkład projektu do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru objętego programem operacyjnym, należy odnieść się także do komplementarności projektu z celami Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Do końca 2015 r. podpisano 22 umowy o dofinansowanie projektów, wykazujących związek z osiąganiem celów SUERMB o wartości 20,4 mld PLN. Realizują one działania w osiach priorytetowych programu: III Rozwój drogowej i lotniczej sieci TEN-T, IV Infrastruktura drogowa miast i V Rozwój transportu kolejowego w Polsce, przyczyniając się do wspierania obszaru priorytetowego Transport SUERMB.

- **Program Operacyjny Wiedza Edukacja i Rozwój 2014-2020**

Zakres tematyczny pięciu merytorycznych osi priorytetowych PO WER 2014-2020 jest częściowo spójny z kilkoma z obszarów priorytetowych SUERMB (Małe i średnie przedsiębiorstwa, Edukacja, Zdrowie oraz Innowacje). Jednocześnie należy zauważyć, że IV oś priorytetowa PO WER Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, poświęcona została m.in. współpracy ponadnarodowej. W ramach tej osi, w obrębie wybranych priorytetów inwestycyjnych, w tym tych zgodnych z niektórymi obszarami priorytetowymi SUERMB, wdrażane będą projekty współpracy ponadnarodowej, w tym dot. mobilności

¹⁶ OP bazują na starej wersji Planu Działania SUERMB, przez zmianami w Obszarach Tematycznych i Działaniach Horyzontalnych.

ponadnarodowej. Projekty te będą mogły być realizowane z partnerami z państw UE z regionu Morza Bałtyckiego.

W ramach IV Osi priorytetowej PO WER, tj. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, która jest najbardziej powiązana z SUERMB, nie zostały jeszcze podpisane żadne umowy o dofinansowanie projektów konkursowych. Natomiast w ramach Działania 2.19 PO WER Usprawnienie procesów inwestycyjno-budowlanych i planowania przestrzennego (priorytet inwestycyjny 11i) jest realizowany projekt pozakonkursowy pt. Projekt planu zagospodarowania przestrzennego Polskich Obszarów Morskich w skali 1 : 200 000. Beneficjentem projektu jest Urząd Morski w Gdyni (w partnerstwie z Urzędami Morskimi w Słupsku i Szczecinie). Budżet projektu wynosi ponad 7 mln zł.

W ramach naborów przewidujących wsparcie projektów wpisujących się w założenia SUERMB mogą być wprowadzane kryteria premiujące zawiązanie partnerstwa z partnerami z regionu Morza Bałtyckiego lub też całe nabory mogą być ukierunkowane na współpracę w obszarze bałtyckim.

- **Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020**

PO PC jedynie pośrednio wpisuje się w realizację celów SUERMB ze względu na podstawowe założenia tej strategii dotyczące rozwiązywania problemów środowiska naturalnego w obszarze morza oraz poprawy dynamiki rozwoju gospodarczego obszarów nad nim położonych.

Interwencja prowadzona w ramach PO PC przyczynia się pośrednio do wdrażania następujących celów i obszarów priorytetowych SUERMB:

- rozwój połączeń w RMB, w tym rozwój kontaktów pomiędzy ludźmi – interwencja PO PC w zakresie budowy sieci Internetu szerokopasmowego oraz wsparcia e-integracji i rozpowszechniania TIK,
- zwiększenie dobrobytu w RMB, w tym rozwój przedsiębiorczości, innowacyjności, edukacji i polepszenie zdrowia ludności – interwencja PO PC w zakresie budowy sieci Internetu szerokopasmowego, rozwoju e-usług publicznych oraz wsparcia e-integracji i rozpowszechnienia TIK.

Biorąc pod uwagę powyższe, w trakcie definiowania osi i działań priorytetowych PO PC nie uwzględniono bezpośrednio potencjalnych związków SUERMB w typach interwencji programu.

Nie planuje się także prowadzenia konkursów ukierunkowanych na projekty realizujące bezpośrednio wskaźniki SUERMB, przyznawania dodatkowych punktów tego typu projektom, ani prowadzenia monitoringu i kontroli w ramach PO PC, dedykowanych wdrażaniu SUERMB.

Wzór wniosku o dofinansowanie zawiera pole Powiązanie ze strategiami z listą wyboru strategii, w tym SUERMB.

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. spośród zakontraktowanych umów jeden projekt (w osi II programu) o wartości 15 mln PLN wykazuje powiązanie ze strategią.

- **Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020**

PO PW wykazuje komplementarność z SUERMB w następujących obszarach tematycznych:

- poprzez realizację działań związanych z podnoszeniem innowacyjności i przedsiębiorczości w ramach programu (promowanie przedsiębiorczości, innowacji, handlu oraz wzrost oparty na technologiach cyfrowych) wspierany będzie przede wszystkim trzeci filar SUERMB, tj. wzrost dobrobytu w RMB,
- realizacja działań na rzecz infrastruktury transportowej w programie wspierać będzie drugi filar SUERMB, tj. połączenia w regionie.

W dokumentacji konkursowej nie wymaga się od beneficjenta analizy wpływu projektu na realizację celów strategii. Niemniej jednak informacje takie będą uwzględniane w SL2014 przez IP aby na ich podstawie zidentyfikować projekty przyczyniające się do realizacji priorytetów SUERMB. Na koniec 2015 r. spośród dwóch projektów przyjętych do dofinansowania w ramach PO PW nie było takich, które wpływałyby na realizację celów Strategii.

- **Regionalne Programy Operacyjne (RPO)**

- RPO Woj. Pomorskiego 2014-2020

W przypadku RPO Woj. Pomorskiego we wniosku o dofinansowanie stosowane jest pole dot. wykazania komplementarności z SUERMB, gdzie projektodawca w zależności od tematyki projektu wypełnia je bądź nie.

Obszary bezpośrednio komplementarności pomiędzy RPO Woj. Pomorskiego a SUERMB występują w następujących osiach priorytetowych programu: OP 1 Komercjalizacja wiedzy, OP 2 Przedsiębiorstwa, OP 8 Konwersja, OP 10 Energia, OP 11 Środowisko. Dla projektów realizowanych w ramach tych osi wprowadzono następujące mechanizmy: dodatkowe punkty przy ocenie projektów dla tych, które wykażą komplementarność oraz możliwość organizowania dedykowanych konkursów na projekty dot. wsparcia SUERMB. Przy ocenie bierze się pod uwagę: wsparcie wskaźników SUERMB, partnerstwo w projekcie na obszarze RMB oraz czy jest to tzw. Projekt Flagowy w SUERMB.

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. nie zakontraktowano jeszcze projektu, który wykazywałby powiązania ze strategią.

- RPO Woj. Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020

W przypadku RPO Woj. Warmińsko-Mazurskiego we wniosku o dofinansowanie stosowane jest pole dot. wykazania komplementarności z SUERMB, gdzie projektodawca w zależności od tematyki projektu wypełnia je bądź nie.

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. nie zakontraktowano jeszcze projektu, który wykazywałby powiązania ze strategią.

– RPO Woj. Zachodniopomorskiego 2014-2020

W przypadku RPO Woj. Zachodniopomorskiego we wniosku o dofinansowanie stosowane jest pole dot. wykazania komplementarności z SUERMB, gdzie projektodawca w zależności od tematyki projektu wypełnia je bądź nie.

Ponadto, przy ocenie wniosków dla wybranych działań RPO stosowane są dodatkowe punkty za wskazanie takiej komplementarności.

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. nie zakontraktowano jeszcze projektu, który wykazywałby powiązania ze strategią.

– RPO Woj. Małopolskiego i RPO Woj. Kujawsko-Pomorskiego

W przypadku RPO Woj. Małopolskiego oraz RPO Woj. Kujawsko-Pomorskiego przewidziano możliwość realizacji projektów dotyczących wydarzeń kulturalnych, dla których oprócz innych warunków specyficznych dla interwencji w sektorze kultury określonych w UP, udowodniony zostanie ich wkład w realizację celów *Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego* w ramach Obszaru Priorytetowego Kultura, tj. w zakresie promocji kultury, dziedzictwa kulturowego i przemysłów kreatywnych.

5. Zaangażowanie wybranych instytucji/podmiotów w SUERMB

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

Od 1 kwietnia 2015, funkcję współkoordynatora Obszaru Tematycznego Biogeny (*Policy Area NUTRI, PA Nutri*), którego zakres obejmuje redukcję zrzutów substancji biogenych do morza do akceptowalnego poziomu (w ramach celu *Save the Sea*), pełni Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej¹⁷ (wspólnie z Ministerstwem Środowiska Finlandii). Istotą koordynacji jest utrzymywanie szerokich kontaktów z partnerami makroregionu na wielu poziomach: rządowym, regionalnym i lokalnym, z udziałem świata nauki, ośrodków badawczych, akademickich, struktur regionalnych, instytucji zarządzających programami operacyjnymi, a także sektora prywatnego, w celu inicjowania nowych projektów oraz promowania na forum międzynarodowym projektów już istniejących w zakresie redukcji substancji biogenych do Morza Bałtyckiego.

KZGW wraz z fińskim partnerem realizował cele SUERMB m.in. poprzez działania mające na celu identyfikację, selekcję i zapewnienie wsparcia projektom flagowym, bieżącym i potencjalnym, oraz innym projektom, których cele wpisują się w zadania PA Nutri, tj. przyczyniają się do ograniczenia zrzutów substancji biogenych do Morza Bałtyckiego

¹⁷ Do kwietnia 2015 r. funkcję koordynatora OP Biogeny po stronie polskiej pełnił Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

i łagodzenia tym samym problemu eutrofizacji. W wyniku tych działań, na koniec roku 2015, do PA Nutri zostało przypisanych 11 projektów flagowych. Wśród bieżących projektów flagowych znalazły się: *Baltic Blue Growth* (BBG), *Better Efficiency for Sewage Treatment* (BEST), *Baltic Rural Wastewater* (BaRuWa), *Sustainable Communal Wastewater Management in the Baltic Sea Region* (SUWMAB), *Nutrient Trading Scheme* (NutriTrade), *Enhancing Efficiency of Small Wastewater Treatment Plants* (SmallWWTPs), *Interactive Water Management* (IWAMA). 5 bieżących projektów flagowych skorzystało ze środków instrumentu finansowego *Seed Money Facility* na przygotowanie projektu, 5 skorzystało z listu wsparcia PA Nutri w procesie ubiegania się o finansowanie projektu, a jedynie 3 udało się w 2015 r. pozyskać finansowanie z programów finansowych (BBG, NutriTrade, IWAMA). Jeden projekt: *Increasing significance of midfield wetlands to combat Baltic Sea eutrophication* (SIGWET) otrzymał list wsparcia PA Nutri w procesie ubiegania się o środki z instrumentu finansowego *Seed Money Facility* (pozytywna decyzja w sprawie przyznania środków zapadła w 2016 r.).

Współkoordynator PA Nutri ze strony fińskiej zlecił firmie konsultingowej (*Vahanen Environment Oy*) opracowanie badania obejmującego wszystkie kraje nadbałtyckie, łącznie z Polską, mającego na celu identyfikację oraz określenie potencjalnych projektów flagowych do realizacji w ramach PA Nutri w przyszłości. W wyniku badania zostały opracowane koncepcje nowych projektów flagowych dla PA Nutri (finalny raport ukazał się w 2016).

Koordinatory PA Nutri:

- brali udział w procesie rewizji Planu Działania EUSBSR oraz aktualizacji listy projektów flagowych w porozumieniu z Komisją Europejską, Narodowymi Koordynatorami oraz członkami Komitetu Sterującego PA Nutri;
- działali na rzecz synergii działań PA Nutri z działaniami Konwencji Helsińskiej (HELCOM);
- podjęli wysiłki na rzecz aktualizacji listy potencjalnych partnerów PA Nutri (lista została przedstawiona na spotkaniu HELCOM);
- zapewniali widoczność PA Nutri poprzez aktualizację strony internetowej PA Nutri (<http://groupspaces.com/eusbsr-nutrient-inputs/>) oraz udział m.in. w seminarium dot. komunikowania Strategii w zakresie grup docelowych wewnętrznej i zewnętrznej.

Podobnie jak w roku 2015 – koordynator PA Nutri ze strony fińskiej wystąpił o środki z pomocy technicznej na realizację zadań PA Nutri na lata następne razem z obszarem tematycznym substancje niebezpieczne (PA Hazards).

Euroregion Bałtyk (ERB)

W ramach Polskiej Prezydencji w Euroregionie Bałtyk (ERB) w 2015 r. prowadzono szereg działań wspierających realizację SUERMB. W dniu 2 listopada 2015 r. w Gdańsku odbyło się VI Doroczne Forum Interesariuszy ERB. Tematyka Forum dotyczyła korzyści i wyzwań dla współpracy transgranicznej w Regionie Morza Bałtyckiego w kontekście 25-lecia inicjatywy

INTERREG i skutecznej realizacji SUERMB poprzez realizację koncepcji wielopoziomowego zarządzania (Multi-Level Governance - MLG). Zgodnie z tą koncepcją skuteczny rozwój regionu jest możliwy zwłaszcza wtedy, jeśli uwzględni potrzeby i postulaty podmiotów każdego szczebla zarządzania, w tym zwłaszcza interesariuszy szczebla lokalnego i regionalnego. W Forum ERB wzięli udział przedstawiciele MSZ jako polskiej prezydencji w RPMB, Ministerstwa Rozwoju RP, a także eksperci z Działania Horyzontalnego Capacity i Wspólnego Sekretariatu Programu INTERREG Południowy Bałtyk. Strategiczny wymiar dyskusji Forum ERB uzupełniono o część praktyczną dotyczącą realizacji projektów transgranicznych w Programie Południowy Bałtyk.

W 2015 r. Euroregion Bałtyk kontynuował także prace związane z realizacją wspólnego projektu na rzecz tworzenia strategii młodzieżowej ERB, który miałby szanse na uzyskanie statusu projektu flagowego w ramach Obszaru Tematycznego Edukacja. Projekt został złożony w pierwszym konkursie Programu INTERREG Południowy Bałtyk w grudniu 2015.

MRiRW - projekt flagowy „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich”

W 2015 r. została zakończona realizacja projektu flagowego „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich” w ramach SUERMB. W 2015 r. w krajach uczestniczących w projekcie flagowym zorganizowano seminaria upowszechniające wyniki projektu flagowego oraz przygotowano wersję raportu końcowego projektu flagowego na temat systemu i metod wsparcia młodych na obszarach wiejskich (*A flagship project report. Support, methods and systems. Sustainable rural development through youth participation, innovation and entrepreneurship 2012-2015*). Raport projektu zawiera opisy systemu wsparcia młodych na obszarach wiejskich oraz przykłady dobrych praktyk z krajów bałtyckich, w tym z Polski: Centrum Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej w Mniszkach, Mobilne Centra Informacji Zawodowej - Ochotnicze Hufce Pracy oraz badania polskiej młodzieży wiejskiej w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności. Strona polska zleciła realizację dwóch filmów edukacyjnych - reportaży nt. ww. dobrych praktyk pt. „Mobilność - szansą na sukces” oraz „Mniszki – wieś żywotna” w wersji polskiej oraz z napisami po angielsku. Filmy były emitowane w TV Polonia w dniach 13.06.2015 r. oraz 17.06.2015 r. Ponadto wersja angielska filmu pt. Vital Village – Mniszki była prezentowana podczas seminarium upowszechniającego wyniki projektu flagowego na Łotwie w dniach 19-20.05.2015 r.

Ponadto opracowano i zaprezentowano wyniki badania pt. „*Uwarunkowania i mechanizmy zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich - ocena postaw młodzieży wiejskiej w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności oraz możliwości ich wykorzystania dla rozwoju lokalnego*” (badanie wykonane przez pracowników Katedry Socjologii Wsi i Miasta Uniwersytetu w Łodzi).

27 maja 2015 r. w MRiRW w Warszawie zorganizowano seminarium promujące wyniki projektu flagowego z udziałem przedstawicieli krajów partnerskich ze Szwecji, Łotwy, Finlandii oraz Polski. Zorganizowano udział uczestników seminarium upowszechniającego z krajów partnerskich ze Szwecji, Finlandii i Polski w międzynarodowej konferencji pt.

„Przedsiębiorcza, innowacyjna i aktywna młodzież jako potencjał rozwoju obszarów wiejskich Europy” w dniach 28-29 maja 2015 r. w Smardzewicach.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

- Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej pełni funkcję punktu kontaktowego (Focal Point) dla Obszaru Tematycznego (OT) Secure SUERMB, co wiąże się z uczestnictwem w posiedzeniach Komitetu Sterującego OT. W 2015 r. prace PA Secure koncentrowały się wokół zacieśniania współpracy z Policją, co wynikało z włączenia do obszaru PA Secure dawnego obszaru PA Crime. Realnym wynikiem tej współpracy był udział przedstawiciela Policji w Bałtyckim Programie Przywództwa, zorganizowanym w Warszawie w dniach 23-26 listopada 2015 r. Natomiast w 2016 r. kontynuacją tych prac będzie realizacja z Sekretariatem RPMB warsztatów nt. *Wzmocnionej współpracy w ramach obszaru priorytetowego Secure Strategii UE dla Regionu Państw Morza Bałtyckiego: Identyfikacja i ocena możliwych wariantów*.
- Szkoła Główna Służby Pożarniczej (SGSP) w Warszawie kontynuowała prace w konsorcjach dwóch trwających projektów, mających status projektu flagowego w Obszarze Priorytetowym Secure Strategii: *BaltPrevResilience* oraz *From Gaps to Caps*.
- W dniach 25-26 lutego 2015 r. dwóch przedstawicieli SGSP wzięło udział w seminarium nt. *Oceny posiadanej informacji i danych oraz wykorzystania ich w celach prewencyjnych* (Jelgawa na Łotwie). Na przykładzie ww. miasta omówiono wykorzystanie danych statystycznych i synergii służb dbających o zapewnienie bezpieczeństwa i porządku. Analiza danych, które były w posiadaniu różnych służb i urzędów w mieście, przyczyniła się do odnalezienia słabych punktów w organizacji bezpieczeństwa w Jelgawie. Analiza pozwoliła także wprowadzić zmiany praktyczne oraz na poziomie przepisów, które przyczynią się do poprawy życia i bezpieczeństwa mieszkańców, zminimalizować wypadki i zdarzenia niekorzystne, a także wprowadzić działania zapobiegawcze i prewencyjne.
- W ramach *BaltPrevResilience* w dniu 4 listopada 2015 r. w SGSP odbyła się konferencja *Budowanie odporności społeczności lokalnej na wypadek zdarzeń niekorzystnych poprzez podnoszenie świadomości społecznej i rozwój współpracy*. Prawie stu uczestników konferencji, w której uczestniczyli przedstawiciele konsorcjum projektu, instytucji i uczelni krajowych jak i zagranicznych, Komisji Europejskiej oraz Międzynarodowego Programu Strategii ONZ na rzecz Redukcji Ryzyka Katastrof (UN ISDR) zidentyfikowało najlepsze praktyki w Regionie Morza Bałtyckiego w odniesieniu do wzmocnienia odporności i świadomości społeczności lokalnych nt. bezpieczeństwa. Omawiano także użycie danych statystycznych z wypadków i zdarzeń codziennych celem dalszego wprowadzania rozwiązań mających na celu poprawę bezpieczeństwa ludzi, dóbr materialnych i środowiska. Podkreślano współpracę między ważnymi podmiotami ochrony ludności, instytucjami i społecznościami w regionie dla dalszego wzmacniania rozwiązań na rzecz bezpieczeństwa.
- Projekt *From Gaps to Caps* jest kontynuacją projektu flagowego 14.3, w wyniku którego określono wspólną dla Regionu Państw Morza Bałtyckiego metodologię szacowania

ryzyka. W konsekwencji uznano, że niezbędne stało się określenie sposobu możliwości zarządzania oszacowanym ryzykiem. Stąd wywodzi się geneza projektu *From Gaps to Caps*, pozwalającego na zbadanie luk w systemie ochrony ludności, których istnienie zmniejsza efektywność zarządzania ryzykiem. Znając luki poszukuje się też najlepszych metod zarządzania ryzykiem, z kolei znając wartość oszacowanego ryzyka oraz zdolność do zarządzania nim, można będzie ocenić odporność na sytuacje kryzysowe. Zakończenie projektu pozwoli nie tylko na wskazanie metodologii zarządzania ryzykiem, ale również na opracowanie w krajach regionu tej samej metodologii oceny odporności na zagrożenia.

- Straż Graniczna angażuje się w działania BSRBCC (*Baltic Sea Region Border Control Cooperation*) tj. forum Współpracy Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego, w ramach którego jest realizowana m.in.: bieżąca wymiana informacji na szczeblu operacyjnym z wykorzystaniem kodowanego elektronicznego systemu, wymiana ekspertów, wspólne szkolenia i ćwiczenia oraz wspólna analiza zagrożeń w regionie.
- W 2015 przyjęciem rekomendacji zakończył się Projekt BALANCE (*Baltic Law Enforcement Analysis Cooperation*). Poza SG Finlandii, będącej Liderem projektu, w skład konsorcjum weszły Estonia, Dania, Islandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Rosja, Szwecja i Polska. Celem projektu flagowego BALANCE był rozwój platformy współpracy oraz poszerzenie różnych kanałów przepływu informacji pomiędzy służbami organów ścigania działającymi w regionie Morza Bałtyckiego. W rezultacie realizacji projektu flagowego powstała lista konkretnych zaleceń odnośnie doskonalenia wymiany informacji. Wspomniane zalecenia mają stanowić podstawę dalszej współpracy, celem rozwoju współdziałania w zakresie wymiany informacji i koordynacji działań między służbami. W działania projektowe zaangażowani byli przedstawiciele Policji (Centralne Biuro Śledcze Komendy Głównej Policji) oraz Straży Granicznej (Morski Oddział SG).
- Projekt Turnstone+ został zakończony zgodnie z planem 31 grudnia 2015. Uczestnikami projektu byli przedstawiciele Straży Granicznej (Morski Oddział SG), Policja (Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku), Straż Graniczna Litwy, Łotwa, Estonia, Finlandia, Pion Graniczny Policji Królestwa Szwecji – Okręg Sztokholm (Lider Projektu). Jego głównym celem była walka z przestępczością transgraniczną, tj. przemytem i handlem ludźmi oraz grupami przestępczymi przemieszczającymi się w regionie Morza Bałtyckiego, poprzez współpracę analityczną i operacyjną, wymianę informacji, przede wszystkim w odniesieniu do morskich połączeń promowych. Na konferencji podsumowującej, która odbyła się w dniach 23 – 24 października 2015 r. w Lund (Szwecja) wszyscy uczestnicy spotkania wyrazili uznanie co do kończącego się projektu. Wartością dodaną jest utworzenie sieci wzajemnej współpracy oraz zaufania pomiędzy wszystkimi partnerami. Projekt pozwolił na poznanie wzajemnych ograniczeń wynikających z przepisów wewnętrznych każdego z krajów uczestniczących, a także ograniczeń w poszczególnych bazach danych (np. transkrypcja nazwisk, numery identyfikacyjne obywateli). Strona szwedzka zaprezentowała szczegółowe wyniki zrealizowanych spraw na terenie Szwecji dzięki informacjom uzyskanym z ramach TURNSTONE.

- Polska Policja uczestniczy w pracach Grupy Zadaniowej ds. Zwalczania Przeszeczności Zorganizowanej w Regionie Morza Bałtyckiego (*Baltic Sea Task Force BSTF*), w ramach której przedstawiciel Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP pełni funkcję Koordynatora Komitetu Operacyjnego (*Operative Committee OPC*), a przedstawiciel Centralnego Biura Śledczego Policji, Zastępcy Koordynatora Komitetu Operacyjnego (*OPC*).
- Planowany na lata 2016 – 2018 projekt „Działania zwalczające przesteczność w Regionie Morza Bałtyckiego na lata 2016 – 2018 (BSRCCA 2016-2018)” nie uzyskał akceptacji KE, Finlandia zrezygnowała z jego organizacji.
- Urząd do Spraw Cudzoziemców bierze udział w spotkaniach Grupy Roboczej Państw Morza Bałtyckiego ds. Statystyk, które poświęcone są omawianiu trendów migracyjnych w regionie, nowości w zakresie prawa imigracyjnego, rozwiązań technicznych i organizacyjnych. Przedstawiciele Urzędu uczestniczą co roku w pracach grupy od 2006 r. Dzięki wieloletniej współpracy eksperci tej grupy stanowią spójny rdzeń większych grup roboczych zajmujących się statystykami i analizami z zakresu migracji i ochrony międzynarodowej w ramach wielu organizacji i instytucji (EUROSTAT, EASO, UNHCR, FRONTEX, GDISC), konsekwentnie reprezentują wspólne stanowisko na forum międzynarodowym oraz wymieniają się wiedzą i danymi nt. najnowszych trendów migracyjnych. W 2015 roku odbyły się dwa spotkania grupy: organizowane były w Kopenhadze w dniach 10-11 marca oraz w Helsinkach w dniach 21-22 października.
- W dniach Polska 14-15.10.2015 r. zorganizowała w Warszawie spotkanie TF-THB CBSS (Grupy Zadaniowej Rady Państw Morza Bałtyckiego ds. Handlu Ludźmi), na którym przedstawiciele Polski przedstawili aktualną sytuację w zakresie zjawiska handlu ludźmi, a także podzielili się najlepszymi praktykami w dziedzinie działań prewencyjnych i zwiększających świadomość handlu ludźmi, obowiązujących standardów bezpiecznego schronienia dla ofiar handlu ludźmi oraz zasadami pracy case-managera z ofiarą handlu ludźmi. Kolejne dwa spotkania zostały zaplanowane są na 2016 r. (pierwsze z nich odbyło się w dniach 17-18.03.2016 r.).
- Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSWiA był partnerem projektu „Strengthening the Role of Municipalities in the Work against Trafficking in Human Beings in the Baltic Sea Region”, realizowanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Łotwy. Projekt trwał w okresie 01.11.2014 r. - 31.10.2015 r. i był kontynuacją działań, podejmowanych przez TF-THB CBSS w latach ubiegłych m.in. w ramach projektów ADSTRINGO oraz DEFLECT. Głównym celem przedsięwzięcia było wzmocnienie kompetencji regionalnych władz w walce z handlem ludźmi w poszczególnych państwach członkowskich Rady Państw Morza Bałtyckiego. W ramach projektu przeprowadzono następujące zadania:
 - ✓ dokonano oceny kompetencji oraz roli lokalnych władz w ramach krajowego systemu wsparcia ofiar handlu ludźmi w poszczególnych państwach członkowskich;
 - ✓ zorganizowano dwudniową konferencję (która odbyła się w Rydze w dn. 19 – 20.05.2015 r.);

- ✓ opracowano wskazówki do wykorzystania w poszczególnych państwach członkowskich, które zostały opublikowane w grudniu 2015 r. - „Wytyczne dla gmin. Poprawa lokalnych działań z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi.” są dostępne na stronie: <http://www.cbss.org/safe-secure-region/tfthb/>.

Wszystkie powyższe działania zostały zrealizowane we współpracy z polskim partnerem (MSWiA) i wybranymi jednostkami regionalnymi (Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, Stowarzyszenia Po-MOC w Katowicach i Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w Krakowie).

Województwo Pomorskie

Turystyka

Departament Turystyki i Promocji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego pracuje nad koncepcją projektu flagowego pn. „Promotion of natural and cultural heritage of BSR through increased availability via EuroVelo bicycle routes”, którego jest liderem. Projekt kontynuuje działania realizowane w ramach zakończonego w 2014 r. projektu flagowego „Promotion of cultural and natural heritage”. Obecnie trwają konsultacje z Koordynatorem Obszaru Tematycznego Turystyka (Meklemburgia Pomorze Przednie).

Trawią prace nad koncepcją projektu i wnioskiem aplikacyjnym do programu Interreg Południowy Bałtyk (nabór 9.05-17.06.2016) pn. „Creation and promotion of R-10 – South Baltic Sea Cycling Route” – liderem jest Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna. Projekt jest częścią projektu „Promotion of natural and cultural heritage of BSR through increased availability via EuroVelo bicycle routes”.

Kultura

W ramach Obszaru Tematycznego Kultura, współkoordynowanego przez Polskę (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) oraz niemiecki kraj związkowy Szlezwik – Holstyn, Województwo Pomorskie, poprzez Nadbałtyckie Centrum Kultury, przy wsparciu departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, współpracowało przy realizacji międzynarodowych projektów Baltic House i Baltic House Lab 2015.

THE BALTIC HOUSE LAB 2015

Projekt zrealizowany z okazji Prezydencji Polski w Radzie Państw Morza Bałtyckiego (lipiec 2015 – czerwiec 2016) był międzynarodowym przedsięwzięciem kulturalnym, składającym się z dwóch ścieżek programowych:

- wystawy sztuki współczesnej, prezentującej prace artystów z Basenu Morza Bałtyckiego oraz serii wydarzeń jej towarzyszących,
- cyklu wydarzeń o charakterze partycypacyjnym, skierowanych do mieszkańców obszarów położonych w sąsiedztwie przystani Żabi Kruk. Obie ścieżki były ze sobą powiązane za sprawą tematyki Miasto bliżej wody, miejsca realizacji (trasa tramwaju wodnego) i Centrum św. Jana oraz zaangażowanych artystów i ekspertów.

Do współpracy zaproszeni zostali twórcy ze wszystkich krajów nadbałtyckich: zarówno znani i docenieni na arenie międzynarodowej, jak i reprezentujący młode pokolenie twórców, których prace zdobywają coraz większe uznanie.

PA Hazards

Projekt flagowy DAIMON – Decision Aid for Marine Munition (Interreg BSR 2014-2020) zrzesza 13 instytucji naukowych i administracyjnych z Polski, Litwy, Szwecji, Finlandii, Niemiec, Norwegii i Holandii. Liderem projektu jest Instytut Oceanologii PAN w Sopocie. DAIMON skupia się na opracowaniu metod oszacowania zagrożenia związanego z poszczególnymi rodzajami amunicji, klasyfikacji zagrożeń i możliwości wykorzystania różnych metod remediacji broni z dna morza. Podjęte zostaną tematy nie tylko związane z ochroną środowiska, ale również dotyczące uregulowań prawnych i aspektów ekonomicznych. Opracowane metody wykorzystane zostaną podczas badań pilotażowych prowadzonych w obszarze Zatoki Fińskiej, okolicach Bornholmu, Głębi Gdańskiej i Cieśnin Duńskich. Pozwoli to stworzyć narzędzia dla interesariuszy z krajów nadbałtyckich (administracja morska, agencje ochrony środowiska), dla efektywnego rozwiązywania problemów broni chemicznej w ich Wyłącznych Strefach Ekonomicznych.

Odbyło się spotkanie inauguracyjne projektu, gdzie doprecyzowano szczegóły planu roboczego. Nawiązano współpracę z użytkownikami projektu i sformowano radę projektu, w skład której weszły administracje morskie krajów bałtyckich, instytuty badawcze oraz agencje środowiskowe krajów bałtyckich. Zatwierdzono także komitet sterujący projektem, w skład którego weszli reprezentanci partnerów.

Odbył się łączony rejs projektu NATO MODUM i projektu BSR DAIMON w rejon zatopienia amunicji na Głębi Bornholmskiej, podczas którego przetestowano metody badawcze służące lokalizacji i identyfikacji amunicji. W rejsie udział wzięli naukowcy z IOPAN i AMW.

Województwo Kujawsko-Pomorskie

Województwo Kujawsko-Pomorskie jest partnerem projektu Emplnno (Interreg Region Morza Bałtyckiego), który realizowany będzie w latach 2016-2019. Celem projektu jest poprawa skuteczności realizacji regionalnych strategii innowacji, w tym wdrażania założeń wynikających ze strategii dla inteligentnych specjalizacji (RIS3), bezpośrednio w instytucjach otoczenia biznesu, agencjach innowacji i rozwoju. W ramach projektu wsparcie otrzymają specjaliści ds. RIS3, których zadaniem będzie mobilizowanie przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP w zakresie m.in. współpracy sieciowej i realizacji innowacyjnych projektów nawiązujących do specjalizacji regionalnych. Władze regionalne, odpowiedzialne za sferę programowania, otrzymają niezbędną pomoc i informacje nt. potrzeby optymalizacji instrumentów polityki regionalnej oraz mechanizmów finansowania działań innowacyjnych. Projekt otrzymał status potencjalnego projektu flagowego w ramach Obszaru Tematycznego Innowacje i ściśle wpisuje się w priorytety Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

6. Wnioski

- Wraz z uruchomieniem Strategii UE dla regionu Alp, rośnie znaczenie makroregionalnego modelu współpracy w Unii Europejskiej. Wynika ono także z potrzeby efektywniejszego i zintegrowanego wykorzystywania środków finansowych UE.
- Konieczne jest dalsze wzmacnianie polskiej aktywności w SUERMB. Rosnąca liczba polskich podmiotów zaangażowanych w projekty flagowe daje dobre perspektywy na przyszłość.
- W celu efektywnego wykorzystania potencjału SUERMB dla działań modernizacyjnych i promocyjnych Polski konieczne jest zaangażowanie resortów poprzez wyznaczenie punktów kontaktowych (Focal Points) dla poszczególnych Obszarów Tematycznych. Niezwykle ważne jest stworzenie warunków dla funkcjonowania Focal Points w ramach stałej współpracy międzynarodowej. Rolą Focal Points powinno być współkształtowanie rozwoju działań w ramach OT oraz przekazywanie informacji podmiotom krajowym, także o możliwościach uczestniczenia w projektach flagowych.
- Aktywne przewodnictwo Polski w gronie NK SUERMB oraz RPMB przyczyniło się do wzmocnienia naszej roli w regionie. Należy ten dorobek utrzymać poprzez aktywne zaangażowanie sektorowe, a także w bieżące dyskusje o rozwoju SUERMB (w tym dotyczące przyszłych powiązań strategii makroregionalnych z polityką spójności).
- Warto nadal zabiegać o otwartość strategii makroregionalnych na współpracę z podmiotami z krajów nieobjętych daną strategią, w celu zachowania spójności UE (przypadek Polski i Strategii UE dla regionu Dunaju).
- Należy kontynuować i wzmacniać dobrą współpracę między MSZ a MR w odniesieniu do SUERMB.
- Z uwagi na utrzymującą się okupację Półwyspu Krymskiego oraz kontynuację agresywnych, również w wymiarze militarnym, działań Rosji wobec Ukrainy, dialog polityczny z Moskwą nadal był znacznie ograniczony w porównaniu do lat poprzednich. Jednocześnie jednak utrzymywano współpracę w wymiarze transgranicznym i regionalnym, szczególnie w odniesieniu do realizacji konkretnych projektów z zakresu rozwoju infrastruktury, ochrony środowiska, edukacji, współpracy kulturalnej i in. W ramach Działania Horyzontalnego „Sąsiedzi” kontynuowane były następujące projekty flagowe: Balticlab, Romint, dialog młodzieży z regionu Morza Bałtyckiego, Eurofakultet Psków. Przedstawiciele partnerów rosyjskich wzięli również aktywny udział w Dorocznym Forum SUERMB w połowie czerwca 2015 r. w Jurmali.